

sumar

fiscalitate

04

Factori de creștere a competitivității economiei europeneProf. univ. dr. **Andrei DOBRESCU** –
Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești

12

Aspecte fiscale importante în procesul de due diligence și în contractul de vânzare-cumpărare de acțiuni**Elena MALOȘ** – Tax Manager, Baker Tilly Romania

contabilitate

15

Particularități privind contabilitatea imobilizărilor necorporale generate intern. Partea IDr. **Alexandrina Teodora BORFOAIA** –
Economist, Ministerul Finanțelor

21

Considerații privind tratamentul contabil al unor operațiuni economice**Georgeta PETRE** – Expert contabil, Auditor financiar, Consultant fiscal

drept fiscal

27

Principiul neretroactivității în dreptul fiscalDrd. **Daniela CONSTANTIN-VOROVENCI** –
Universitatea de Vest din Timișoara, Avocat – Baroul București

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC

Prof. univ. dr. hc.
Jacques MALHERBEProf. univ. dr.
Maria-Iulia SOBOLEVSCHI DAVIDProf. univ. dr.
Vasile RĂILEANUConf. univ. dr.
Ciprian PĂUN**Mihai BRĂGARU**

COLEGIUL DE REDACȚIE

Dr. **Alexandrina Teodora BORFOAIA**
economistDr. **Emilian DUCA**
consultant fiscalDr. **Ioan LAZĂR**
avocat, drept fiscal, dreptul concurențeiDr. **Mirela BULIGA**
avocat, drept fiscal**Tanți ANGHEL**
consultant fiscal**Adrian LUCA**
consultant fiscal, expert contabil

CONSULTANT FISCAL

Senior editor
Dan MANOLESCU
(legislație, focus)**Senior editor**
Ioan SIMION
(internațional)**Tipografie**
Compania
Națională
„Poșta Română” S.A.,
prin Sucursala
Fabrica de Timbre**Publisher**
EDITURA UNIVERSUL JURIDIC**Adresa redacției**
Strada
Alexandru Constantinescu,
nr. 61, Sector 1, București,
Cod Poștal: 011472Site
www.ccfiscali.ro
www.ujmag.ro
e-mail
periodice@universuljuridic.roResponsabilitatea asupra conținutului textelor publicate
în această revistă aparține în exclusivitate autorilor© Drepturile de autor pentru imaginile publicate aparțin
Editurii Universul Juridic

ISSN 1844 - 3591

FACTORI DE CREȘTERE A COMPETITIVITĂȚII ECONOMIEI EUROPENE

Rezumat: Competitivitatea evaluează și compară toate activitățile umane. În acest moment este foarte important să ne gândim nu numai la cele mai bune căi de reluare a creșterii economice, ci și la cum să construim o economie mai competitivă, cu soluții îmbunătățite atât pentru oameni, cât și pentru societate. Pentru perioada 2021-2027, Comisia Europeană ajută statele membre să construiască economii durabile, ghidând mediul economic public și privat cu privire la acțiunile care trebuie întreprinse pentru a accelera dubla tranziție climatică și digitală, sprijinind redresarea și creșterea economică. În ceea ce privește competitivitatea, CE sprijină financiar în special reformele care vizează consolidarea sectorului IMM-urilor, reducerea barierelor pieței, facilitarea investițiilor și a comerțului intra- și extracomunitar, dezvoltarea economiei digitale, stimularea cercetării și inovării, gestionarea parteneriatului public-privat și îmbunătățirea guvernancei întreprinderilor publice. Conform World Economic Forum, transpunerea în practică a acestor priorități presupune revigorarea și transformarea mediului favorabil, a capitalului uman, a piețelor și a ecosistemului inovativ. Cerință vitală pentru UE, competitivitatea necesită un angajament total din partea statelor membre al căror obiectiv nu poate fi altul decât dezvoltarea celei mai dinamice economii din lume.

Cuvinte-cheie: competitivitate, dublă tranziție, investiții, productivitate, ocupare, stabilitate macroeconomică, fiscalitate, legislație.

Factors increasing the competitiveness of the european economy

Abstract: Competitiveness evaluates and compares all human activities. At this time it is very important to think not only about the best ways to resume economic growth, but also about how to build a more competitive economy with improved solutions for both people and society. For the period 2021-2027, the European Commission is helping Member States to build sustainable economies, guiding public and private business on what needs to be done to accelerate the double climate and digital transition, supporting economic recovery and growth. As regards competitiveness, the EC financially supports in particular reforms aimed at strengthening the SME sector, reducing market barriers, facilitating intra- and extra-EU investment and trade, developing the digital economy, stimulating research and innovation, managing public-private partnerships and improving the governance of public enterprises. According to the World Economic Forum, putting these priorities into practice means reinvigorating and transforming the enabling environment, human capital, markets and the innovation ecosystem. Competitiveness, a vital requirement for the EU, requires full commitment from Member States whose goal can only be to develop the most dynamic economy in the world.

Keywords: competitiveness, double transition, investment, productivity, employment, macroeconomic stability, taxation, legislation.

Prof. univ. dr. **Andrei DOBRESCU** – Universitatea Petrol-Gaze din Ploiești

Introducere

Războiul din Ucraina va afecta economia mondială pentru anii următori și va perturba planurile Europei de a deveni primul continent neutru din punct de vedere climatic până în anul 2050, rămânând, în același timp, competitiv și protejându-și autonomia. Vor fi, probabil, afectate și domnia în Big Tech, alături de promovarea unei tranziții digitale, pentru ca Europa să-și afirme vocea în arena tehnologică. În ceea ce se preconizează a fi un an important, compromisurile între statele membre devin foarte căutate, astfel încât Europa să-și poată avansa față de China și SUA transformarea în realitate a aspirațiilor sale ecologice și a planurilor sale de politică comercială. Prosperitatea Europei depinde de integrarea piețelor. Pentru a rămâne puternică, economia europeană trebuie să fie în fruntea inovației globale. Cu toate acestea, investițiile în inovațiile actuale au sens doar dacă se pot baza pe accesul la o piață integrată mare. Această integrare duce inevitabil la o mai mare interdependență a situației economice a diferitelor state membre. Legăturile nu se mai limitează la comerț, ci includ și lanțuri valorice, piețe financiare, contagiune fiscală etc. la scară europeană. Având în vedere costurile economice și sociale nesustenabile individual ale integrării, este necesară o abordare europeană a politicii economice. Efectele pandemiei de Covid-19 au exacerbato slăbiciunile structurale și au alimentat o serie de provocări economice și strategice care trebuie abordate. Pentru a face față acestor provocări, integrarea piețelor europene trebuie să fie aprofundată prin sprijinirea coeziunii și convergenței, investind în inovare și intensificând eforturile de consolidare a solidității și a competitivității întreprinderilor și a piețelor europene. Cu toate acestea, competitivitatea Europei și potențialul de creștere durabilă pe termen lung sunt îngreunate de sub-investițiile cronice în domenii importante, de performanța slabă a piețelor financiare și de impedimentele instituționale. Doi ani de criză au subminat încrederea, au redus investițiile globale și au mărit și mai mult decalajul structural de investiții. În același timp, implementarea restricțiilor bugetare și a reglementărilor necesare, ca răspuns la criza Covid-19, au limitat sever capacitățile statelor membre și ale sectorului bancar european de a-și asuma riscuri și de a stimula investiții semnificative. Statele membre trebuie să se concentreze pe factorii-cheie care necesită investiții pe termen lung și care sunt de o importanță critică pentru bunăstarea oamenilor în viitor. Comisia Europeană își propune să ajute la stabilirea priorităților strategice identificate și a motivelor pentru care eforturile, la nivel european, trebuie intensificate pentru relansarea investițiilor pe termen lung în UE, în sprijinul competitivității.

Dimensiunile sustenabilității competitive a UE¹

Lansate la începutul actualului mandat al Comisiei, cele patru dimensiuni complementare ale agendei UE privind sustenabilitatea competitivă, și anume investiții pentru politicile de

mediu, productivitatea, ca parte a competitivității, politicile ocupaționale și stabilitatea macroeconomică, sunt mai relevante ca niciodată. Aceste dimensiuni, care sunt strâns interconectate și care ar trebui să se consolideze reciproc, au ghidat agendele de reformă și de investiții ale statelor membre din ultimii ani și ocupă un loc important printre obiectivele *Mecanismului de redresare și reziliență*. Europa a ales să fie un lider transformățional, pentru a valorifica oportunitățile existente în domeniul protecției mediului și al luptei împotriva schimbărilor climatice, precum și în domeniul tehnologiilor digitale. Asigurarea consolidării reciproce a celor patru dimensiuni ale sustenabilității competitive reprezintă o provocare transformățională esențială a politicilor economice și sociale. O economie durabilă, care să permită politici axate pe obiective pe termen lung și o tranziție echitabilă și favorabilă incluziunii pentru toți cetățenii și pentru toate regiunile UE, va rămâne în centrul agendei de redresare a UE. Este important să amintim, în acest context, că sustenabilitatea competitivă și reziliența sunt două fețe ale aceleiași monede. Astfel, reziliența este capacitatea nu numai de a face față provocărilor, ci și de a trece prin tranziții într-un mod durabil, echitabil și democratic.

1. Investiții pentru politicile de mediu

Pactul verde european pune bazele economiei UE de mâine. Strategiile de referință privind clima și energia, hidrogenul, energia din surse regenerabile offshore, combaterea emisiilor de metan, biodiversitatea, economia circulară, reducerea la zero a poluării, mobilitatea durabilă și inteligentă, valul de renovări, sustenabilitatea alimentară și multe altele orientează reformele și investițiile. Printre inițiativele Comisiei Europene se numără măsurile de taxare verde, cum ar fi *Directiva actualizată privind impozitarea energiei*, pentru a alinia politicile fiscale și climatice ale UE și pentru a stimula modelele de afaceri ecologice, atenuând, în același timp, impactul social. În plus, mecanismul de ajustare la frontieră în funcție de carbon va stabili un preț al carbonului pentru anumite importuri, încurajând astfel întreprinderile și guvernele din restul lumii să ia măsuri în aceeași direcție. La nivel național, punerea în aplicare a planurilor de redresare și reziliență va permite realizarea de reforme verzi care să contribuie la reducerea parțială a decalajului în materie de emisii de gaze cu efect de seră. Mai multe state membre au prezentat, în planurile lor de redresare și reziliență, reforme în materie de eficiență energetică, facilitarea procedurilor de autorizare pentru sursele regenerabile de energie, sprijinirea cercetării și inovării ecologice sau stimulente fiscale pentru promovarea modelelor de mobilitate urbană durabilă. Îndeplinirea agendei ambițioase a UE privind *Pactul verde* va necesita investiții semnificative.

Pentru următorul deceniu, investițiile publice și private suplimentare necesare pentru realizarea tranziției verzi sunt estimate la aproape 520 miliarde euro. Din această sumă se

¹ Strategia anuală pentru 2022 privind creșterea durabilă, Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, COM(2021) 740 final, Bruxelles, 24.11.2021.

preconizează că planurile de redresare și reziliență vor stimula investițiile verzi, în valoare cumulată de cel puțin 192 miliarde euro, în următorii cinci ani, acoperind domenii precum generarea de energie, renovarea clădirilor, transportul ecologic și adaptarea la schimbările climatice. Și politica de coeziune va genera investiții verzi în valoare de aproximativ 150 miliarde euro. Finanțarea publică nu va fi însă suficientă pentru a face față investițiilor masive necesare pentru realizarea cu succes a tranziției verzi și nici nu va exclude investițiile private.

Unul dintre rolurile-cheie ale sectorului public va fi să contribuie la canalizarea finanțării private către reziliența la schimbările climatice, inclusiv prin crearea unui cadru favorabil, încurajarea dezvoltării în continuare a piețelor de capital în domeniul finanțării durabile, îmbunătățirea coordonării investițiilor publice și private în C&D și furnizarea de sprijin specific. Prin urmare, va fi important să se utilizeze investițiile publice și reformele incluse în planurile de redresare și reziliență, pentru a contribui la mobilizarea investițiilor private.

Tranziția verde va crea oportunități masive, aducând cu sine crearea de locuri de muncă, inovarea și creșterea rezilienței la șocuri. În același timp, aceasta va însemna schimbări profunde, în special pentru unele regiuni și sectoare, cum ar fi regiunile miniere și sectoarele afectate de tranziția industrială și de procesele de restructurare aferente, ceea ce implică adesea pierderi de locuri de muncă și de venituri. Acesta este motivul pentru care *Pactul verde european* urmărește să asigure o distribuție echitabilă a eforturilor necesare, cu contribuția tuturor sectoarelor economiei și ale societății și cu măsuri specifice pentru cei care au nevoie de ele.

În cadrul semestrului european, Comisia va monitoriza îndeaproape impactul social și, după caz, va propune recomandări specifice, pentru a se asigura că nimeni nu este lăsat în urmă. Complementaritatea cu măsurile care beneficiază de sprijin în cadrul *Mecanismului de redresare și reziliență* va fi prioritară. Tranziția către o energie curată este cea mai bună asigurare pe care o putem avea împotriva șocurilor care afectează prețurile la energie.

Abordarea efectelor negative ale creșterii bruște a prețurilor și asigurarea accesibilității prețurilor fără fragmentarea pieței unice europene a energiei sunt esențiale, pentru a se evita punerea în pericol a investițiilor în tranziția verde a sectorului energetic și a celui industrial. Eliminarea treptată a subvențiilor dăunătoare mediului și utilizarea instrumentelor economice pentru punerea în aplicare a principiului „poluatorul plătește” vor oferi stimulente și finanțare suplimentare pentru tranziția verde.

Digitalizarea poate contribui în mare măsură la tranziția verde. Tranziția verde și cea digitală sunt intrinsec legate și niciuna nu poate avea succes fără cealaltă. Digitalizarea societății va contribui la reducerea amprenteii sale de carbon, de exemplu,

printr-o utilizare mai eficientă a energiei și a resurselor. În același timp, tehnologiile digitale trebuie să devină mai curate și mai eficiente din punct de vedere energetic. Planurile de redresare și reziliență conțin mai multe măsuri menite să asigure o utilizare inteligentă și durabilă a resurselor, inclusiv ecologizarea tehnologiilor digitale, care necesită, printre altele, dezvoltarea unor competențe adecvate. UE ia în considerare, de asemenea, adoptarea unor măsuri voluntare și obligatorii, pentru a ajuta sectorul privat să devină neutru din punctul de vedere al impactului asupra climei și să utilizeze mai multe resurse regenerabile, o astfel de măsură fiind Coaliția europeană digitală verde.

2. Productivitatea, ca parte a competitivității

Asigurarea prosperității viitoare pentru cetățeni va depinde în mod esențial de capacitatea Europei de a avea un grad mai mare de competitivitate, prin creșterea productivității și a inovării. Acest lucru va necesita o combinație bine aliniată de reforme și investiții private și publice care să stea la baza competitivității și a creării de locuri de muncă.

Creșterea productivității este un motor esențial al prosperității economice, al bunăstării și al convergenței pe termen lung. Cu toate acestea, creșterea productivității în UE a încetinit în ultimele decenii, iar această tendință continuă. Capacitatea întreprinderilor din UE de a adopta noi tehnologii, în special tehnologii digitale, de a-și extinde activitățile și de a-și actualiza modurile de producție va juca un rol esențial în stimularea productivității și a competitivității lor atât pe piața unică, cât și la nivel mondial. Acest lucru depinde de modul în care forța de muncă se va perfecționa și recalifica pentru a stăpâni modelele de producție de mâine. Aceasta depinde, de asemenea, de facilitarea reformelor care creează un cadru favorabil unei astfel de adaptări tehnologice și inovării, cum ar fi o mai bună coordonare a politicilor de cercetare și inovare, consolidarea transferului de cunoștințe și a valorizării acestora și sprijinirea dezvoltării și a adoptării de tehnologii de către întreprinderi, în special de către IMM-uri și de către întreprinderile nou înființate.

Deblocarea cheltuielilor cu investițiile private, prin adoptarea unor măsuri specifice de sprijin public, este esențială în acest sens. O piață unică funcțională, în care se asigură o concurență loială și efectivă, reprezintă în sine o sursă majoră de productivitate pentru economia UE. Progresele tehnologice se propagă mai rapid pe o piață unificată și funcțională, iar piețele competitive de produse și servicii reprezintă un factor-cheie al creșterii productivității, deoarece permit o alocare mai eficientă a resurselor. Criza provocată de pandemia de COVID-19 a evidențiat necesitatea de a proteja libera circulație a persoanelor, a bunurilor, a serviciilor și a capitalurilor pe piața unică.

Măsurile concrete anunțate în *Raportul anual privind piața unică*, cum ar fi o soluție structurală care să garanteze respectarea celor patru libertăți, în cazul unor crize viitoare (*Instrumentul pentru*

situații de urgență al pieței unice), și analiza soluțiilor potențiale pentru abordarea problemelor de aprovizionare identificate vor fi esențiale pentru consolidarea rezilienței pieței unice. Planurile de redresare și reziliență ale statelor membre prevăd o gamă largă de reforme menite să îmbunătățească mediul de afaceri și să favorizeze adoptarea tehnologiilor digitale și verzi.

În completarea acestor reforme se fac eforturi importante de digitalizare a sectoarelor strategice ale administrației publice și ale sistemului judiciar. Aceste eforturi răspund, în mod direct, recomandărilor specifice adresate fiecărui stat membru în parte, în anii precedenți, în domenii precum punerea în aplicare a reformelor de stimulare a concurenței, sporirea dinamismului și a transparenței achizițiilor publice, consolidarea sistemului judiciar, creșterea eficienței administrației publice, inclusiv a administrației fiscale, promovarea simplificării legislative, dezvoltarea în continuare a serviciilor de e-guvernare și e-justiție și promovarea unor cadre funcționale în materie de insolvență.

Se preconizează că punerea în aplicare integrală a acestor reforme va îmbunătăți mediul de afaceri la nivelul întregii UE, stimulând în același timp inovarea digitală, cu un impact pozitiv asupra productivității. Acest lucru va avea efecte pozitive mai ample, de exemplu, prin crearea de locuri de muncă de calitate și prin consolidarea sustenabilității fiscale. Investițiile în adoptarea tehnologiilor digitale avansate și în cercetare și inovare sunt esențiale pentru realizarea tranziției digitale.

În sectorul privat european există un decalaj semnificativ în ceea ce privește investițiile în domeniul digital în raport cu alte părți ale lumii. Planurile de redresare și reziliență adoptate au scopul de a contribui cu 117 miliarde euro la transformarea digitală. 17 miliarde euro din acest sprijin sunt, de exemplu, direcționate către inovarea digitală, C&I și tehnologiile digitale avansate, inclusiv către dezvoltarea inteligenței artificiale sau a tehnologiilor de supercalcul. În plus, sunt alocate fonduri semnificative pentru sprijinirea transformării digitale a serviciilor publice (43 miliarde euro) sau a întreprinderilor (24 miliarde euro), majoritatea acestora fiind în beneficiul întreprinderilor mici și mijlocii. De asemenea, măsurile de conectivitate, de exemplu, introducerea rețelelor 5G, sunt incluse în mai multe planuri (fiind alocate 13 miliarde euro).

Se preconizează că programele din cadrul fondurilor politicii de coeziune a UE, precum și alte programe din cadrul bugetului UE, vor genera, de asemenea, o creștere substanțială a investițiilor în activități de cercetare și inovare digitală în comparație cu programele anterioare. Aceste investiții în tehnologie trebuie să fie completate de investiții în oameni și competențe, în special în competențe digitale consolidate.

Mecanismul de redresare și reziliență va contribui, în mod semnificativ, la dezvoltarea competențelor (planurile adoptate contribuie cu 47 miliarde euro la măsurile de sprijinire a educației, formării și a competențelor în toate grupele

de vârstă), cu un accent deosebit pe competențele digitale (20 miliarde euro). În plus, accesul responsabil la resurse, eficiența resurselor și productivitatea sunt importante nu numai pentru bunăstarea mediului, ci și pentru bunăstarea economică. UE trebuie să accelereze tranziția către un sistem economic care să utilizeze resursele într-un mod mai inteligent și mai sustenabil, în vederea reducerii amprente consumului.

Bazându-se pe piața unică și pe potențialul tehnologiilor digitale, economia circulară poate consolida baza industrială a UE și poate stimula crearea de întreprinderi și antreprenoriatul în rândul IMM-urilor, consolidând în același timp reziliența și autonomia strategică deschisă a UE.

O întreagă nouă gamă de servicii sustenabile, de modele de afaceri de tip „produs ca serviciu” (*product-as-service*) și de soluții digitale va contribui la îmbunătățirea calității vieții, la crearea de locuri de muncă inovatoare și la actualizarea cunoștințelor și a competențelor. Reziliența economiei UE depinde și de existența unor lanțuri de aprovizionare solide.

Punerea rapidă în aplicare a strategiei industriale și a actualizării sale din anul 2021 este esențială pentru a reduce dependențele strategice, mai ales în cazul importurilor de energie din Rusia, atenuând și alte blocaje temporare sau persistente din lanțurile internaționale de aprovizionare cu factori de producție esențiali pentru ecosistemele industriale ale Europei.

UE este un importator și exportator major la nivel mondial și se bucură de un grad ridicat de deschidere față de comerț și investiții. Blocajele din lanțul de aprovizionare au un impact negativ asupra nivelurilor de productivitate ale firmelor, a ocupării forței de muncă, a cifrei de afaceri și a ratelor de intrare/ieșire de pe piață și pot avea un impact asupra capacității UE de a răspunde la orice criză. Obiectivele sporite ale UE privind tranziția verde și cea digitală necesită o schimbare de politică pentru abordarea dependențelor strategice actuale sau viitoare de acele produse și tehnologii care vor impulsiona transformarea industrială a Europei, abordând astfel și preocupările subiacente legate de securitatea aprovizionării.

3. Politică ocupațională

Pe măsură ce economia se redresează, este probabil să observăm schimbări suplimentare în distribuția locurilor de muncă. Pandemia, restricțiile și instabilitatea prețurilor au generat sau au accelerat tendințele de schimbare a cererii, a modelelor de consum și a modelelor de afaceri.

La nivelul întregii economii se creează noi locuri de muncă, în timp ce alte locuri de muncă sunt din ce în ce mai puțin căutate. Acest lucru implică un număr mare de tranziții profesionale și reapariția deficitului de forță de muncă în unele state membre și în unele sectoare. În acest context, ar trebui acordată o atenție sporită îmbunătățirii capacității piețelor forței de muncă